

Groen met gereedschap dat je al hebt

VPT-themadag over
duurzaam gebouwbeheer
bij Stichting Worm

Hoe kunnen we de gevolgen voor het milieu van onze activiteiten zo gering mogelijk maken? Welke maatregelen zijn succesvol? Koen Koch doet verslag van de VPT-themadag *Duurzaam gebouwbeheer* in november.

Plaats van samenkomst is het pand van Stichting Worm in Rotterdam. Stichting Worm is mij en naar ik aanneem de meeste lezers onbekend. Een zoektocht op internet leert dat Worm zich het Instituut voor Avantgardistische Recreatie in Rotterdam noemt. Dat klinkt goed, maar wat houdt het in? In de praktijk blijkt hier zo ongeveer alles te kunnen. Worm maakt films en radioprogramma's, organiseert festivals en concerten, cursussen en workshops, maakt publicaties, doet webprojecten en er vinden performances, debatten en live voorstellingen plaats. Worm is een plek voor experiment en avantgardekunst. Er is een kleine zaal met tribune, een winkel en er zijn werkplaatsen voor film, muziek en media. Worm is sinds kort midden in Rotterdam gevestigd in het voormalige Nederlands Fotomuseum, dat mede dankzij een gemeentesubsidie van één miljoen euro is verbouwd naar ontwerpen van 2012Architecten en Atelier van Lieshout. De rest van de benodigde 1,6 miljoen is afkomstig van fondsen, giften van particulieren en eigen middelen. De theatertech-nische voorzieningen zijn beperkt. 'Worm

focust blijmoedig en toch serieus op avantgarde, middelenschaarste en opensource,' zegt de stichting in een brochure. Dat sluit helemaal aan bij het thema van de dag.

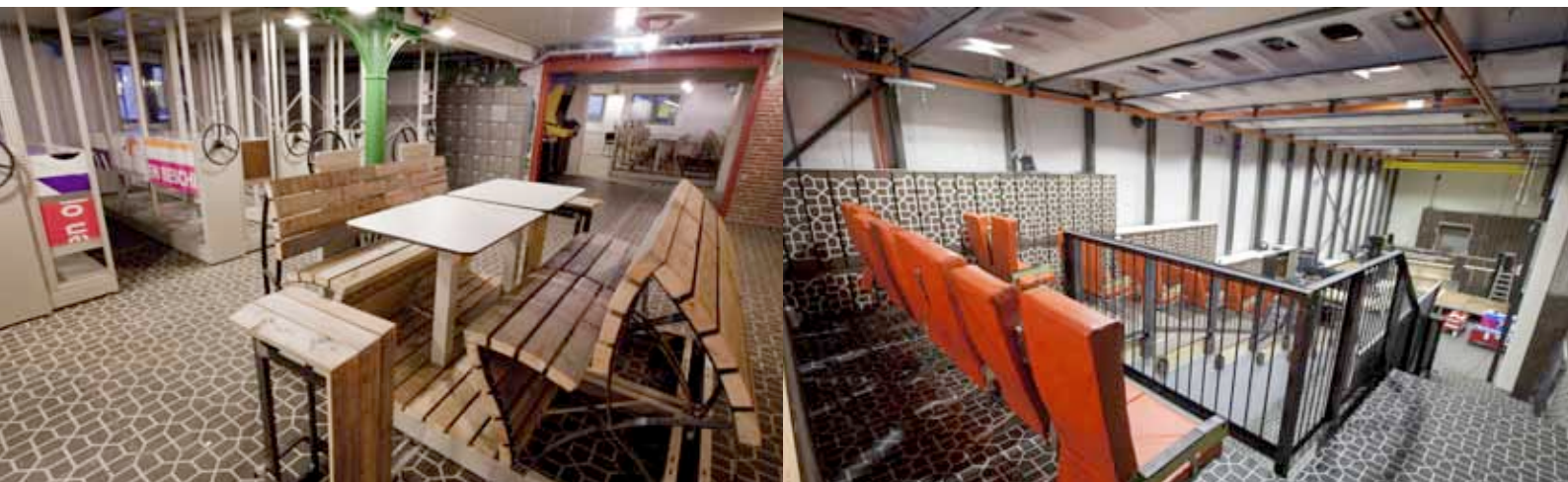
Hergebruikte materialen

Directielid Hajo Doorn vertelt in zijn inleiding dat het gebouw voor zover mogelijk is samengesteld uit hergebruikte of zoals hij het noemt 'doorgebruikte' materialen. Tegen wanden en plafonds zitten zijpanelen van vliegtuiginterieur en trespa delen van de voormalige Fortisbank. De isolatie bestaat voor een groot deel uit oude spijkerbroeken. Archiefkasten van het fotomuseum hebben een tweede leven gekregen als foyertafel die je naar believen kan wegduwen of laten aansluiten bij de buurtafel. Worm belichaamt een denken van de toekomst. Producten hebben een verder liggend doel dan de toepassing waarvoor zij in eerste instantie ontworpen zijn. Terwijl ik mijn kopje koffie nuttig in de foyer verbaas ik mij erover dat de toekomst zo'n bekend en nostalgisch gevoel kan geven. Elk moment verwacht ik de klanken van Joy Division te horen. De

entourage doet denken aan de kraakkaffees van dertig jaar geleden, waar in het zwart geklede en 'toekomstloze' jongeren zonder budget hun eigen leefruimtes in bezit namen. Hajo Doorn spreekt van een 'strandjuttersgebeuren'. Maar van No Future is hier geen sprake. Juist met het oog op instandhouding van de soort timmert Worm aan de weg. Van schaarste wordt een feest van beperking gemaakt. Duurzaamheid is tot uitgangspunt van het ontwerp verheven. Verkeersruimtes kent het gebouw zo goed als niet en activiteiten worden met minimale middelen gerealiseerd. 'Doe het er maar mee!', dat is de boodschap aan performers die voor hun optreden meer middelen nodig hebben dan voorhanden. Een passende omgeving voor deze themadag die door dagvoorzitter Martin Haars wordt geopend met de woorden 'Vandaag de praktijk'.

Stimular

De praktijk begint met registreren. Eerst de actuele stand van zaken vastleggen, daarna meten van de vooruitgang. Willemien Troelstra (Stichting Stimular)

Veel 'doorgebruikte' materialen bij Stichting Worm, zoals vliegtuigstoelen en wandpanelen. | FOTO: © KOOS GROENWOLD |

demonstreert een tool om de milieubelasting in kaart te brengen, een aantal theaters werkt hier al mee. Onder bepaalde voorwaarden kan het gebruik soms zelfs kosteloos zijn. Dit gereedschap helpt bij het stellen van prioriteiten in te nemen maatregelen en investeringen. Het resultaat van nieuw gedrag wordt zichtbaar. Meedoen betaalt zich snel terug, stelt Troelstra.

Junushof

Jeroen Smit, hoofd techniek Junushof heeft zijn klimaatinstallatie geleerd om te luisteren naar het daadwerkelijke gebruik van het gebouw. Door je goed te verdiepen in de werking van de specifieke installatie kun je al snel veel besparen. Voorbeeld: zijn installatie reageerde op de buitentemperatuur ongeacht de aard en de warmte-uitstraling van de activiteiten binnen.

Zuidpleintheater

Dirk van der Riet van het Rotterdamse Zuidpleintheater heeft met het verlagen van de netspanning naar oude waarden (220/380 V) het stroomgebruik gereduceerd zónder naar zijn zeggen merkbaar kwaliteitsverlies. $P = U \times I$ weten we nog wel. Door de spanning te reduceren reken je minder af. Hij heeft geïnvesteerd in een eigen installatie die de spanningsreductie verzorgt.

Gouda

Robert Baaij van Schouwburg Gouda heeft zijn klimaatinstallatie aangepast op het gebruik van de schouwburg. Hij heeft

daartoe eerst zijn overtuigingskracht aangewend om de reus Siemens te bewegen de toegankelijkheid en mogelijkheden van de gebruikersinterface te verbeteren. Die verbeterde interface is er.

Terneuzen en DWA

De focus op de numerieke benadering van temperaturen en luchtverversing wordt door Jan Peter Pols (DWA installatie en energieadvies) enigszins gerelativeerd. Uiteindelijk is de beleving van de persoon in het binnenklimaat maatstaf voor de kwaliteit. Die beleving heeft ook te maken met factoren als de invloed die de betrokkene kan uitoefenen op het binnenklimaat, of het uitzicht. Bijvoorbeeld het uitzicht vanuit een gebouw van Rijkswaterstaat in Terneuzen op een drukke sluis.

Rotterdam en Rizoom

Henk Zoeteman van adviesbureau Rizoom houdt ons voor dat je wortel kan schieten in Rotterdam, ook al kom je van buiten. Je gaat je dan een echte Rotterdammer voelen. Met spreekwoordelijke dadendrang geeft hij inzicht in de duurzaamheidsmaatregelen die zijn voorgesteld bij de Rotterdamse Schouwburg, binnenkort de groenste schouwburg. Hij laat ons kennismaken met tal van andere projecten en deelt zijn verantwoordiging over de beperkte visie op regenwaterafvoer. Als het heel hard regent in Rotterdam komt het rioolwater in het oppervlaktewater terecht! Groen moet je uitdragen, stelt hij, aan de buitenkant de

groene ziel zichtbaar maken en zo de groene gedachte gemeengoed maken.

Den Haag

Martin Haars, dagvoorzitter en facilitair manager van de Koninklijke Schouwburg Den Haag, vertelt dat het zin heeft om eerst eens goed naar je gebouw te kijken. Met de middelen die je hebt kun je al ver komen. Hij raadt aan om 's nachts eens te kijken wat er allemaal aan staat in een gebouw. Bij hem stond bijvoorbeeld, ondanks het tijdprogramma van het Gebouw Beheer Systeem, de luchtbehandeling op vol vermogen. Al elf jaar!

'De isolatie bestaat voor een groot deel uit spijkerbroeken'

Rondetafel met ToornendPartners

Lian Thé van ToornendPartners zit het rondetafelgeprek voor. Eén thema is de ergernis over de factor 'terugverdiendtijd' die bij het nemen van maatregelen altijd gehanteerd wordt. Het gaat per slot van rekening om zorg voor elkaar en voor de toekomst. Maatregelen kunnen ook succesvol zijn zonder direct aanwijsbare financiële winst. Voorbeelden zijn de glasbak, de papierbak en de batterijbak.

Na de themadag krijgen we een rondleiding door het gebouw en volgt de borrel. Die laat ik aan mij voorbijgaan, het is al laat, en zigzaggend langs de files reis ik door het groene hart naar huis. ◀